

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Бюджетна система України

Освітній ступінь **бакалавр**
(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність **073 Менеджмент**
(шифр і назва)

Освітня програма **«Фінансово-економічна безпека та ризик-менеджмент» № 491 від 25 червня 2019 р.**
(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Статус навчальної дисципліни: **вибіркова**
(обов'язкова або вибіркова)

Мова навчання: **українська**

Дніпро-2020

Бюджетна система України / план лекцій. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 10 с.

РОЗРОБНИК:

Разумова Г. В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Розглянуто на засіданні кафедри аналітичної економіки та менеджменту

01.09.2020 р., протокол № 1

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

План

1. Бюджет як історична категорія.
2. Бюджет держави як економічна категорія.
3. Функції бюджету.
4. Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку.
5. Бюджет у системі фінансового регулювання.

Сутність і завдання курсу «Бюджетна система України». Місце курсу в економіці.

Бюджет як історична категорія. Бюджет держави як економічна категорія.

Функції бюджету.

Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку.

Бюджет у системі фінансового регулювання, його визначальна роль у сукупності економічних методів управління економікою.

Контрольні питання

1. Назвіть історичні передумови появи бюджету.
2. Що представляє з себе бюджет держави?
3. Визначте роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах.
4. Які функції виконує бюджет?
5. Яку роль грає бюджет у системі фінансового регулювання?

Рекомендована література до Теми 1:

1. Бюджетна система : підручник / Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
2. Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. Бюджетна система : навчальний посібник. Львів : ТНЕУ, 2019. 328 с.
3. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О. Бюджетна система : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
4. Шкварчук Л.О. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування» : навчальний посібник. Львів : Простір-М, 2019. 232 с.
5. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. Фінанси : навчальний посібник. Львів : Видавництво «Простір-М», 2018. 298 с.

ТЕМА 2. БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ

План

1. Сутність та специфіка державного бюджету як основного фінансового плану держави.
2. Сутність бюджетного періоду.
3. Бюджетна політика.
4. Бюджетна класифікація, її організаційна роль та структура.
5. Загальний та спеціальний фонди бюджету, їх склад та структура.

Сутність та специфіка державного бюджету як основного фінансового плану держави. Сутність бюджетного періоду.

Бюджетна політика. Розподіл бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Бюджет як розпис доходів і видатків. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації.

Бюджетна класифікація, її організаційна роль та структура. Загальний та спеціальний фонди бюджету, їх склад та структура.

Контрольні питання

1. Розкрийте сутність бюджетної політики країни та її значення.
2. Охарактеризуйте сутність бюджетного періоду та особливості його визначення.
3. Охарактеризуйте загальний та спеціальний фонди бюджету, їх склад та структуру.
4. Яке значення та мета розподілу бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади?
5. Визначте поняття «бюджетна класифікація» та її роль.

Рекомендована література до Теми 2:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
2. Бюджетна система : підручник / Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
3. Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. Бюджетна система : навчальний посібник. Львів : ТНЕУ, 2019. 328 с.
4. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О. Бюджетна система : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
5. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. Фінанси : навчальний посібник. Львів : Видавництво «Простір-М», 2018. 298 с.

ТЕМА 3. БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

План

1. Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи. Бюджетний кодекс та його структура.
2. Структура та принципи побудови бюджетної системи України. Функціонування складових бюджетної системи України.
3. Бюджетний устрій в Україні.
4. Бюджетна децентралізація в Україні.
5. Характеристика організації та функціонування бюджетної системи зарубіжних країн.

Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи. Склад бюджетного законодавства. Регулювання бюджетних відносин відповідними законодавчими та нормативними актами. Бюджетний кодекс та його структура.

Структура та принципи побудови бюджетної системи України. Функціонування складових бюджетної системи України.

Бюджетний устрій в Україні. Бюджетна децентралізація в Україні.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте склад бюджетного законодавства України.
2. Яка структура бюджетного кодексу України? Яку роль він грає у бюджетній системі України?
3. Визначте структуру та принципи побудови бюджетної системи України.
4. Охарактеризуйте бюджетний устрій в Україні.
5. Яке значення має бюджетна децентралізація для бюджетної системи України.

Рекомендована література до Теми 3:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.08.2020 р.).

3. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).

5. Сучасна бюджетна система: правила та процедури : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Зубенка; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». Київ, 2017. 184 с.

ТЕМА 4. ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

План

1. Економічна сутність і класифікація доходів бюджету.
2. Класифікація бюджетних доходів за різними критеріями.
3. Склад і джерела доходів Державного бюджету.
4. Доходи загального та спеціального фондів.
5. Доходи місцевих бюджетів. Поточний бюджет та бюджет розвитку.
6. Економічна сутність видатків бюджету.
7. Класифікація видатків бюджету.
8. Система бюджетного фінансування.
9. Головні розпорядники бюджетних коштів.

Економічна сутність і класифікація доходів бюджету. Класифікація бюджетних доходів за різними критеріями. Розділи бюджетної класифікації доходів бюджету.

Склад і джерела доходів Державного бюджету. Доходи загального та спеціального фондів.

Доходи місцевих бюджетів. Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Роль податкової системи у формуванні бюджетних доходів.

Економічна сутність видатків бюджету. Поняття видатків бюджету. Класифікація видатків бюджету.

Система бюджетного фінансування. Складові системи бюджетного фінансування (принципи, форми, методи). Головні розпорядники бюджетних коштів.

Контрольні питання

1. Визначте сутність доходів та видатків бюджету.
2. Охарактеризуйте класифікацію доходів бюджету за різними критеріями.
3. Охарактеризуйте класифікацію видатків бюджету.
4. Яку роль грає податкова системи у формуванні бюджетних доходів?
5. Визначте категорії «поточний бюджет» та «бюджет розвитку».

Рекомендована література до Теми 4:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).

2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.08.2020 р.).

3. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).

4. Бюджетна система : підручник / Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.

5. Сучасна бюджетна система: правила та процедури : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Зубенка; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». Київ, 2017. 184 с.

ТЕМА 5. БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС ТА МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ

План

1. Бюджетний процес, його стадії та учасники.
2. Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні.
3. Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин.
4. Характеристика методів та форм міжбюджетних відносин.
5. Система фінансового вирівнювання.
6. Міжбюджетні трансферти.

Бюджетний процес та його стадії (етапи). Учасники бюджетного процесу в Україні та їх повноваження. Організаційні основи складання проєкту державного бюджету. Розгляд та затвердження бюджету України.

Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти, види, принципи організації міжбюджетних відносин в Україні. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Механізм міжбюджетних відносин як сукупність засобів (методів, форм, моделей, інструментів, інституціонально-правових структур).

Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин.

Система фінансового вирівнювання: форми, методи, інструменти. Характеристика міжбюджетних трансфертів.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте бюджетний процес в Україні та його етапи.
2. Яку роль та значення мають міжбюджетні відносини в бюджетній системі України?
3. Які існують види міжбюджетних трансфертів? У чому їх специфіка?

4. Який механізм, форми, методи та інструменти використовуються при фінансовому вирівнюванні?
5. Назвіть основні переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин.

Рекомендована література до Теми 5:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
2. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).
3. Бюджетна система : підручник / Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
4. Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. Бюджетна система : навчальний посібник. Львів : ТНЕУ, 2019. 328 с.
5. Сучасна бюджетна система: правила та процедури : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Зубенка; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». Київ, 2017. 184 с.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

План

1. Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету.
2. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.
3. Бюджетна класифікація фінансування бюджету.
4. Регулювання бюджетного дефіциту.
5. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту.
6. Аналітичний огляд бюджетного дефіциту України.
7. Зарубіжний та вітчизняний досвіди фінансування дефіциту бюджету.

Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету. Модель визначення розміру бюджетного дефіциту. Дефіцит бюджету як один з макроекономічних показників, що характеризують сутність економічної моделі.

Бюджетна класифікація фінансування бюджету.

Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту. Регулювання бюджетного дефіциту. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту.

Аналітичний огляд бюджетного дефіциту України.

Контрольні питання

1. Дайте визначення бюджетного дефіциту як економічної категорії та показника стану бюджету.
2. Які наслідки існування бюджетного дефіциту?
3. Які причини виникнення бюджетного дефіциту?
4. Назвіть основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту.
5. Охарактеризуйте механізм регулювання бюджетного дефіциту.

Рекомендована література до Теми 6:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
2. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).
3. Гроші та кредит : підручник / Ільчук П. Г., Коць О. О., Кондрат І. Ю., Ярошевич Н. Б. Львів : Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. 412 с.
4. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник / Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Птащенко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 600 с.
5. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О. Бюджетна система : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.

ТЕМА 7. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ

План

1. Бюджетне планування та прогнозування.
2. Складання бюджетної декларації та проекту державного бюджету України.
3. Організація виконання державного бюджету.
4. Виконання Державного бюджету України за доходами.
5. Стадії виконання бюджету за видатками та кредитуванням.
6. Виконання місцевих бюджетів.

Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Бюджетне планування як особлива сфера бюджетної діяльності держави. Бюджетний регламент. Робота, яка передуює складанню проекту бюджету держави. Складання бюджетної декларації та проекту державного бюджету України.

Організація виконання державного бюджету. Казначейське обслуговування бюджетних коштів. Розпис Державного бюджету України. Виконання Державного бюджету України за доходами. Стадії виконання бюджету за видатками та кредитуванням. Встановлення бюджетних

асигнувань розпорядникам бюджетних коштів. Бюджетні зобов'язання. Повернення кредитів до бюджету. Виконання місцевих бюджетів.

Контрольні питання

1. У чому полягає необхідність бюджетного планування?
2. Які функції, методи та завдання використовуються в процесі бюджетного планування та прогнозування?
3. Яка робота передуює складанню проєкту бюджету держави?
4. Охарактеризуйте основні аспекти виконання державного бюджету.
5. Охарактеризуйте основні аспекти виконання місцевих бюджетів.

Рекомендована література до Теми 7:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення: 21.08.2020 р.).
2. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 19.08.2020 р.).
3. Вівчар О. Й., Курило О. Б., Кащишин В. М. Місцеві фінанси : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 260 с.
4. Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. Бюджетна система : навчальний посібник. Львів : ТНЕУ, 2019. 328 с.
5. Сучасна бюджетна система: правила та процедури : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Зубенка; ІБСЕД, Проєкт «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». Київ, 2017. 184 с.